

การเปลี่ยนแปลงของสื่อพื้นบ้าน หนังตะลุงในจังหวัดนครศรีธรรมราช*

เมธิรา ไกรนที / ศรีสุดา แจ่มไข / สุรินทร์ ทองทศ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของการแสดงหนังตะลุงที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในด้านสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นายหนังตะลุงทั้งรุ่นเก่า รุ่นกลาง และรุ่นใหม่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงหนังตะลุง ผู้รับชมการแสดงหนังตะลุงและเก็บรวบรวมข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์หนังตะลุงสุชาติ ทรัพย์สิน ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัย พบว่า การเปลี่ยนแปลงของการแสดงหนังตะลุงที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในด้านสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการเปลี่ยนแปลงในหลายประการ ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงด้านตัวหนัง ตะลุง การเปลี่ยนแปลงด้านโรงหนังตะลุง/จอหนังตะลุงและไฟ การเปลี่ยนแปลงด้านการออกตัวหนังตะลุง/ ฉาก/ลีลาการเชิดรูปเล่นเงา การเปลี่ยนแปลงด้านบทหนังตะลุง/บทกลอน/สาระการแสดง การเปลี่ยนแปลง ด้านเครื่องดนตรี/เครื่องเสียง การเปลี่ยนแปลงด้านราคาหนังตะลุง การเปลี่ยนแปลงด้านเวลาในการแสดง หนังตะลุง การเปลี่ยนแปลงด้านผู้ชม การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังตะลุง การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อคงอยู่ของหนังตะลุง และการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการฝึกหัดเล่นหนังตะลุงของนายหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ:

(๑) สื่อพื้นบ้านหนังตะลุง (๒) หนังตะลุงในจังหวัดนครศรีธรรมราช

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖

The Changes of Folk Media “Talung Shadow Puppet” in Nakhon Si Thammarat Province

Maytira Krainatee / Srisuda Chaengkhai / Surin Thongthod

Abstract

This research was about the changes of folk media “Talung Shadow Puppet” which related to living in society and the local culture in Nakhon Si Thammarat Province. The research methodology was qualitative research to collect data of three generations of Talung performers, people related to Talung Shadow Puppet performance, and interested audiences. Data was also collected from the Suchart Subsin museum and was analyzed and presented according to the objectives. The research suggested that the changes of folk media “Talung Shadow Puppet” related to living in society and the local culture in Nakhon Si Thammarat Province. Finally, there were important changes found in the research as 1) the change of making Talung leather 2) the change of Talung theater/screen and lighting 3) the change of the opening scene/ scene/ performance style 4) the change of writing a script/poem/content of the play 5) the change of music instruments/stereo system 6) the change of the performers’ wage 7) the change of show time 8) the change of the audience’s behaviors 9) the change of the economy relating to the Talung shadow puppet performance 10) the change of the technology which affected the existence of the Talung shadow puppet 11) the change of the performers’ training to play the Talung shadow puppet in the present.

Keywords:

(1) Folk Media “Talung Shadow Puppet” (2) Talung Shadow Puppet in Nakhon Si Thammarat Province

บทนำ

ศิลปะการแสดงหนังตะลุงเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้คนที่แสดงออกถึงความรู้ ความเชื่อ การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต มีการรวบรวมไว้ซึ่งแนวความคิด ข้อคิด ในการดำรงชีวิตเอกลักษณ์ของคนใต้ ความสัมพันธ์ ศิลปะ ฯลฯ เป็นสถานที่รวมกลุ่มของผู้คนในการเข้ามารับชม และการแสดงหนังตะลุงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมภาคใต้ อยู่คู่กับการพัฒนาของภาคใต้มาช้านาน โดยเฉพาะในอดีตศิลปะการแสดงหนังตะลุง มีบทบาทในการสร้างความสุนทรีย์ ความสนุกสนาน รื่นเริง การให้ความรู้ การให้การอบรม สั่งสอน โดยเฉพาะเรื่องคุณธรรม จริยธรรม แนวทางการประพฤติปฏิบัติตัว การถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เรื่องราวของบ้านเมือง ชุมชน การรายงานและวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมือง การรายงานข่าว อีกทั้งยังมีการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และมีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษมาอย่างยาวนานซึ่งเป็นตัวบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นคนใต้ อย่างแท้จริง เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าที่มีการสืบทอดต่อกันมา มีบทบาทและความสำคัญต่อบุคคล ชุมชนและประเทศชาติ (สมจิต พรหมเทพ, ๒๕๔๓) และเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีพลังในการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาติไทย เป็นศิลปะการแสดงที่ได้รับการยอมรับในระดับโลก ที่มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยให้ปรากฏแก่สายตาผู้คนทั่วโลก

จะเห็นได้ว่า หนังตะลุง โดยเฉพาะในอดีต เป็นสื่อพื้นบ้านที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้คน ทั้งในด้านการให้ความสนุกสนาน ความบันเทิง การให้ความรู้ การศึกษา คติเตือนใจ แนวปฏิบัติของผู้คนในสังคม การแจ้งข่าวสาร การให้ความคิดเห็น การเชื่อมประสานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผ่านการแสดงหนังตะลุง และเมื่อมอง

ในมิติของการพัฒนา จะเห็นได้ว่า “ศิลปะ การแสดงหนังตะลุง” มีคุณค่าและศักยภาพที่แฝงอยู่ในตัวมากมาย แต่เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงของสังคม และวัฒนธรรมในปัจจุบัน อาจส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ เอกลักษณ์ บทบาทและความสำคัญของสื่อพื้นบ้านหนังตะลุง (กาญจนา แก้วเทพ, ๒๕๔๑) โดยเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับศิลปะการแสดงหนังตะลุงในปัจจุบัน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ทั้งในด้านมุมมองของผู้จัดการแสดง เช่น มีการเปลี่ยนแปลงในด้านรูปแบบของเวที จอหนัง เครื่องดนตรี ตัวหนัง บทหนังตะลุง เป็นต้น และในมุมมองของผู้รับชมการแสดง ก็มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิด ทักษะคิด จุดมุ่งหมาย และพฤติกรรม รวมทั้งบรรยากาศในการรับชมการแสดงหนังตะลุง สิ่งที่เกิดขึ้นเห็นได้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในด้านบทหนังตะลุง จะมีการแทรกบทเพลง บทหนังตะลุงที่หยิบยกประเด็น สถานการณ์ทางสังคม การสอดแทรกภาวะเสียดสีสังคม การเมือง มุขตลก หรือแม้แต่ตัวหนังตะลุง ก็มีการออกแบบ ตกแต่งให้มีความทันสมัยมากขึ้น เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม ซึ่งเป็นประเด็นที่จะต้องให้ความสำคัญในการศึกษาการเปลี่ยนแปลง และการศึกษาเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์หรือการสร้างวัฒนธรรมตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม

แม้การแสดงหนังตะลุงจะมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน เป็นศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ทรงคุณค่าในฐานะของภูมิปัญญาท้องถิ่นประการหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของผู้คน การแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม คนกับทรัพยากรธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีบทบาททั้งต่อการพัฒนาบุคคล ชุมชนและสังคม โดยเฉพาะในอดีต ที่การแสดงหนังตะลุงเป็นสื่อที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนา เป็นศิลปะการแสดงที่มีการถ่ายทอดมาช้านาน สามารถสะท้อนถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ซึ่งไม่เพียงแต่เอกลักษณ์ระดับภูมิภาค แต่ยังหมายรวมถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติที่สามารถนำมาใช้หรือทบทวนถึงแนวทางการพัฒนา โดยเฉพาะประเด็นการนำศิลปะการแสดงหนังตะลุงให้กลับมามีบทบาท ทั้งการให้ข้อมูลความรู้ การอบรมสั่งสอน และการเป็นต้นทุนหรือรากฐานการพัฒนา โดยคำนึงถึงรากเหง้าของภูมิปัญญาที่ใช้ในการขับเคลื่อนประเทศไทย การให้ความสำคัญกับการส่งเสริม การอนุรักษ์สิ่งที่ตั้งงามให้คงอยู่ต่อไป แต่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงประเภทนี้เป็นอย่างมาก ดังกล่าวข้างต้น ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งโดยผู้ทำการแสดง บุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ผู้รับชมการแสดงหนังตะลุง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของศิลปะการแสดงหนังตะลุง เพื่อสามารถนำมาสู่การวางแผน การปรับตัวและ โดยเฉพาะการทำให้ศิลปะการแสดงหนังตะลุงในฐานะของทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทในฐานะสื่อพื้นบ้านที่มีผลต่อการคิดการตัดสินใจ การดำรงชีวิตของผู้คน เป็นสื่อพื้นบ้านที่มีพลังที่สามารถนำมาขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยที่ใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ และเพื่อการหาแนวทางการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่ตั้งงามของชาติให้ดำรงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของการแสดงหนังตะลุงที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในด้านสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของการแสดงหนังตะลุงที่มีความ

เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในด้านสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นายหนังตะลุง ซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ รุ่นเก่า เช่น หนังตะลุงสุชาติ ทรัพย์สิน ศิลปินแห่งชาติ รุ่นกลาง เช่น หนังปฐมอ้ายลูกหมี่ และรุ่นใหม่ เช่น หนังน้องปอ ศ.เคล้าน้อย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น อดีตนายหนังตะลุง อดีตลูกคู่หนังตะลุงและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงหนังตะลุงทั้งรุ่นเก่าจนถึงรุ่นปัจจุบัน ผู้รับชมการแสดงหนังตะลุง และผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการทำวิจัย คือ สถานที่ที่มีการแสดงหนังตะลุงในแต่ละรุ่น และเก็บรวบรวมข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นหนังตะลุงสุชาติ ทรัพย์สิน และมีขอบเขตด้านระยะเวลาในการทำวิจัย จำนวน ๑ ปี

ระเบียบวิธีการวิจัย

“การเปลี่ยนแปลงของสื่อพื้นบ้านหนังตะลุงในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และนำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

“การเปลี่ยนแปลงของสื่อพื้นบ้านหนังตะลุงในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัย พบว่าศิลปะการแสดงหนังตะลุง สามารถแบ่งเป็นยุคต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน ออกเป็น ๓ ยุค ประกอบด้วย ยุคแรก ยุคกลาง และยุคปัจจุบัน โดยการแสดงหนังตะลุงจะมีลักษณะการแสดงและประเด็นที่มีความแตกต่างกันในแต่ละยุค ในยุคแรก เป็นยุคที่หนังตะลุงมีความรุ่งเรือง มีการเก็บเงินค่าเข้าชม ซึ่งผู้ชมจะเป็นผู้ติดตามการแสดงตลอดเวลา แต่เมื่อสังคม วัฒนธรรมมีความเจริญมากขึ้น หนังตะลุง

จึงก้าวเข้ามาสู่ยุคที่ ๒ หรือยุคกลาง ที่หนังตะลุงเกิดการเปลี่ยนแปลง มีการประชาสัมพันธ์การเล่นหนังตะลุง โดยใช้โปสเตอร์ ๓ สี มีรูปนายหนังตะลุงและแจ้งเวลา สถานที่ไว้บนโปสเตอร์ที่มีลักษณะเหมือนของผ้าป่า แต่หนังตะลุงในยุคนี้ก็ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของหนังกลางแปลง โทรทัศน์และปัจจัยด้านอื่นๆ จนทำให้หนังตะลุงเริ่มถดถอย จนเข้ามาสู่ยุคที่ ๓ คือยุคปัจจุบัน แต่สิ่งที่ยังคงมีอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ ความเชื่อเกี่ยวกับตัวหนัง ซึ่งมีความเชื่อที่ปรากฏในหลายประเด็น ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับรูปครู หนังตะลุงทุกคนยังคงเคารพบูชาครู รูปครู คือ พระฤาษีพระอิศวร พระอินทร์ รวมทั้ง ยังมีการให้ความเคารพต่อตัวตลกประจำคณะ และมีความเชื่อเกี่ยวกับตัวหนังตะลุงอีกหลายประการ ที่นายหนังจะต้องให้ความเคารพบูชา เนื่องจาก นายหนังมีความเชื่อเรื่องครูหมอหนังตะลุง ซึ่งการเปิดปากตัวหนังตะลุง เสมือนเป็นการใส่จิตใส่ใจ การใส่ธาตุทั้ง ๔ ลงไปตัวหนังตะลุง และถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ห้ามลบหลู่ดูหมิ่นหรือห้ามไม่ให้มีการ กระทำที่ไม่เหมาะสม

การดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องของการแสดงหนังตะลุงที่ผ่านช่วงเวลามาอย่างยาวนานในยุคต่าง ๆ ตั้งแต่ยุคแรก จนมาถึงยุคกลางและยุคปัจจุบันนั้น ช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านดังกล่าว ส่งผลให้ศิลปะการแสดงหนังตะลุงเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในด้านสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราชในหลายประการ ดังนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงด้านตัวหนังตะลุง

การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับตัวหนังตะลุง แบ่งรายละเอียดของการเปลี่ยนแปลง ได้ดังนี้

๑.๑ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการฟอกหนัง

หนังที่ใช้ทำตัวตลกเอก จะไม่ใช่หนังวัวหนังควายธรรมดา แต่จะใช้หนังพิเศษ เช่น หนังหน้าวัว (หนังส่วนหน้าของสัตว์) หนังควายขาวฟ้าผ่า

หนังหมี หนังหน้าโพนวัด และในการฟอกหนังในสมัยโบราณใช้หนังหมักแช่ในต้มโคลนประมาณ ๑๕ วัน เพื่อให้พังผืดด้านในและผิวหนังด้านขนเปื่อยใช้ไม้ไผ่ผ่าซีกชุดแต่งให้เรียบทั้งสองข้าง ใช้วงตาลเผาไฟเอาซีเถ้าผสมน้ำ แช่หนังจนหมดกลิ่นเหม็น ล้างด้วยน้ำสะอาด ผึ่งตากลมจนแห้งหมาดๆ แล้วนำไปซิงดึ่งกับกรอบไม้ให้หนังเรียบ ตากลมจนแห้ง นำมาตัดรูปได้ตามต้องการ หรือบางคนจะฟอกหนังจะฟอกด้วยส้มมะเฟือง โดยใช้ส้มมะเฟือง หัวข่า ใบสอม ตำให้แตกพอสมควร ผสมน้ำ หมักแช่ทิ้งไว้ ๓ - ๕ วัน แล้วทำเหมือนวิธีแรก หรือการฟอกหนังด้วยสับปะรด ใช้สับปะรดแก่ สุกก็ได้ ถ้าได้สับปะรดเขียวยิ่งดี นำสับปะรดมาผ่า สับทั้งเนื้อ ทั้งเปลือก ผสมน้ำ หมักแช่ทิ้งไว้ ๑ - ๓ วัน น้ำหนักหนัง ๑๐ กิโลกรัม ใช้สับปะรดหนัก ๗ กิโลกรัม แล้วทำเหมือนวิธีแรก แต่ในปัจจุบัน นิยมฟอกหนังด้วยน้ำส้มสายชู (สุชาติ ทรัพย์สิน, ๒๕๕๖) และกรณีของตัวหนังตะลุงที่มีการนำมาทำเป็นสินค้าที่ระลึกบางประเภท เช่น พวงกุญแจ ที่คั่นหนังสือ ที่วางจำหน่ายในบางสถานที่ ก็เป็นตัวหนังตะลุงที่ทำมาจากพลาสติก

๑.๒ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสีที่ใช้ในการระบายภาพหนังตะลุง

ในสมัยโบราณใช้สมุนไพรและวัตถุดิบในท้องถิ่นทำสี เช่น สีแดงเกิดจากการนำเอาหมากมาต้มเพื่อให้ได้น้ำหมาก สีเหลือง ใช้ขมิ้นอ้อย สีเขียว ใช้ใบพริก สีดำ ใช้เขม่าไฟผสมน้ำหม้อ (น้ำข้าว) และค้อย ๆ พัฒนามาเป็นการใช้สีจากประเทศจีน สีแดงใช้ชาดกอน สีเหลืองใช้รงค์ สีเขียวใช้รงค์กา สีดำใช้หมึกจีน และในปัจจุบันใช้สีผสมอาหาร โดยนำสีมาผสมด้วยสุรา (เหล้าขาว) เพื่อให้ซึมเข้าเนื้อหนังสีก็จะมีความคงทน ไม่ลอก ส่วนสีน้ำ สีน้ำมัน สีเมจิกไม่สามารถนำมาทาตัวหนังได้ เนื่องจาก ลอกออกง่าย และสีน้ำมันมีลักษณะที่ไม่โปร่งแสง จึงไม่นิยมนำมาทาตัวหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน, ๒๕๕๖)

๑.๓ การเปลี่ยนแปลงขนาดของตัว

หนังตะลุง

ตัวหนังตะลุงในอดีต ในยุคแรกมักจะมีขนาดประมาณ ๑๐-๓๐ เซนติเมตร มีขนาดเล็ก แต่มีผู้ชมหรือผู้ชมจำนวนมาก ในยุคกลาง ขนาดประมาณ ๕๐ เซนติเมตร แต่ในปัจจุบันขนาดของตัวหนังตะลุง มีขนาดใหญ่ขึ้น ประมาณ ๑ เมตร แต่กลับมีจำนวนผู้ชมน้อยลง

๑.๔ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของตัวหนังตะลุง

เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบของตัวหนังตะลุงในอดีตกับปัจจุบัน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ซึ่งตัวหนังตะลุงจะมีรูปแบบที่ทันสมัย สวยงาม มากขึ้นเรื่อย ๆ นายหนังตะลุงบางคนจะมีการดัดรูปตัวหนัง โดยยึดตามตัวการ์ตูนที่มีชื่อเสียง รูปสัตว์ และในอดีต การดัดรูปหนังตะลุง ถือว่ามีความยากลำบาก ซึ่งนายหนังจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของตัวหนัง ฉาก วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยอาจจะศึกษาจากหนังสือ หนังสือพิมพ์ เพื่อนำมาถ่ายทอดผ่านตัวหนังตะลุง และต้องเรียนรู้จากนายหนังหรือครู โดยการดัดรูปหนังจะใช้หนังวัวที่นำมาตากแดดจนแห้ง และนำมาแช่ด้วยน้ำที่มีรสเปรี้ยวให้บาง จึงสามารถวาดรูปและตัดโดยใช้

เหล็กหรือก้านร่ม แต่รูปหนังตะลุงในอดีตจะไม่มี ความละเอียดมากนัก เป็นการวาดตามจินตนาการ โดยเฉพาะรูปตลก แต่รูปตัวพระ ตัวนาง จะมีความละเอียดและมีสีเส้นมากกว่า ซึ่งมีความแตกต่างกับในปัจจุบัน ที่รูปหนังมีสีเส้น มีการออกแบบ ลวดลายและรูปแบบสมัยใหม่บนตัวหนังตะลุง มีความละเอียดมากขึ้น เนื่องจาก มีช่างผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการแกะตัวหนังตะลุง มีการนำเอาแบบ หรือโครงสร้างแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายมาตัด และแต่งเติมสีเส้นให้มีความสวยงามมากยิ่งขึ้น (ประเสริฐ ชูแก้ว, ๒๕๕๗)

การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนเกี่ยวกับตัวหนังตะลุง คือ ตัวตลก โดยในแต่ละยุคก็จะมี ความแตกต่างกัน เช่น ในยุคแรก คณะหนังตะลุงมักจะมี ตัวตลกประมาณ ๔ ตัว คือ แก้ว หนู น้อย เถ่ง ทอง แต่ในยุคกลางมีการเพิ่ม วรณัฐ ศรีแก้ว ไอ้หล้า บางคนก็มี ไอ้แข็ง ไอ้แฉ่ง ไอ้ไข่ และยุคปัจจุบันมี ไอ้โง่ เพิ่มเข้ามา นอกจากนี้ สิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่ตามมาจากการเปลี่ยนแปลงของตัวหนังตะลุง คือ การเปลี่ยนแปลงของแผงหนังตะลุงที่มีขนาดใหญ่ มีลวดลาย สีเส้นที่มีความสวยงาม และสะดุดตา มากยิ่งขึ้น ดังภาพที่ ๑-๒

ภาพที่ ๑ ตัวหนังตะลุงสมัยก่อน
ที่มา: เมธิรา ไกรนที

ภาพที่ ๒ ตัวหนังตะลุงสมัยใหม่
ที่มา: เมธิรา ไกรนที

ภาพที่ ๓ ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลง
ตัวหนังตะลุงให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน
ที่มา: เมธิรา ไกรนที

ภาพที่ ๔ ตัวอย่างการออกแบบลวดลาย และรูปแบบ
สมัยใหม่บนตัวหนังตะลุง
ที่มา: เมธิรา ไกรนที

ภาพที่ ๕ แผงหนังตะลุงสมัยก่อน
ที่มา: เมธิรา ไกรนที

ภาพที่ ๖ แผงหนังตะลุงสมัยใหม่
ที่มา: เมธิรา ไกรนที

๒. การเปลี่ยนแปลงด้านโรงหนังตะลุง/ จอหนังตะลุงและไฟ

ในอดีต การสร้างโรงหนังตะลุงจะมีรูปแบบที่
เรียบง่าย ไม่มีโรงหนังตะลุงสำเร็จรูป ใช้หลักการ
ในการสร้างโรงหนังตะลุง คือ ใช้เสา ๔ เสา ยกให้สูง
โดยโรงหนังตะลุง มีขนาดประมาณ ๓ x ๓ เมตร เพื่อ
ให้สามารถเดินลอดใต้โรงหนังตะลุงได้ และมีการนำ
วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้สร้างโรงหนังตะลุง โดย
แต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกัน เช่น พื้นที่บริเวณ
อำเภอท่าศาลา สิชล จะนิยมนำไม้หมาก (ต้นหมาก)
มาทำเสา เนื่องจาก มีต้นหมากจำนวนมาก ส่วนพื้นที่

บริเวณอำเภอเชียรใหญ่ ชะอวด ปากพนัง ใช้ลูกแหล่
และเชือกมามัดกับไม้ให้ติดกับเสา ทำพาดด้วยไม้ไผ่
หลังคามุงจาก แต่ในปัจจุบัน การสร้างโรงหนังตะลุง
มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยมีลักษณะเป็น
โรงหนังตะลุงสำเร็จรูปหรือโรงประกอบ และมีขนาด
ใหญ่ขึ้น เป็นขนาดประมาณ ๕ x ๗ เมตร เพื่อให้
เพียงพอกับรูปหนังตะลุงที่มีขนาดใหญ่ขึ้นและ
เครื่องดนตรีที่มีจำนวนมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงของจอหนังตะลุง ในอดีต
จอหนังตะลุง จะทำด้วยผ้าธรรมดา ไม่มีฉาก และ
ค่อย ๆ มีการเปลี่ยนแปลง เป็นจอที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

มีการใช้ตะเกียงเจ้าพายุ และพัฒนามาเป็นจอขนาดใหญ่ มีฉากที่สวยงาม ใช้ไฟฟ้าในการฉายหนังตะลุง และการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับไฟที่ใช้ในการแสดงหนังตะลุง ในอดีต นายหนังใช้เพียงไม้ (ซี่ไม้) โดยใช้ น้ำมันมะพร้าว น้ำมันควายหรือน้ำมันวัว มาคลุกกับผ้าด้ายดิบ เพื่อนำมาจุดไฟ และพัฒนามาเป็นเครื่องปั่นไฟ และไฟฟ้าตามลำดับ ซึ่งมีการนำเทคนิคการใช้แสง สี เสียง มาใช้ประกอบในการแสดงหนังตะลุง ดังภาพที่ ๗ - ๘

ภาพที่ ๗ โรงหนังตะลุงสมัยก่อน

ภาพที่ ๘ โรงหนังตะลุงสมัยใหม่

ที่มา: <https://sites.google.com/site/ที่มา: เมธิรา ไกรนที>
Nangtalung๐๐๕/rong-hnang-talung

๓. การเปลี่ยนแปลงด้านการออกตัวหนังตะลุง/ฉาก/ลีลาการเชิดรูปเล่นเงา

การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการออกตัวหนัง นายหนังตะลุง สุชาติ ทรัพย์สิน กล่าวว่า “การออกตัวหนังมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยในอดีต ฉากแต่ละฉาก จะออกไม่เกิน ๑๐ นาที เช่น ออกฤาษี ออกโค ใช้เวลาประมาณ ๕ - ๗ นาที ปรายหน้าบท ประมาณ ๑๐ นาที การตั้งเมือง ขึ้นอยู่กับบทแต่ละบทใช้เวลาอย่างน้อยประมาณ ๒๐ นาที” ในอดีตจะมีการเล่นหนังตะลุงตามขั้นตอน คือ เริ่มต้นด้วยการตั้งเครื่อง ซึ่งนายหนังจะต้องยกเครื่องก่อนออกจากบ้าน และ

จังหวัดสงขลา ที่เป็นคณะหนังตะลุงที่มีชื่อเสียง ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากการเดินทางและเวลาที่จำกัดมากขึ้น

ขั้นตอนต่อไป คือ การโหมโรง คณะหนังตะลุงจะต้องเล่นเครื่องดนตรีเพื่อสื่อสารไปยังผู้ชม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งให้ทราบว่าหนังตะลุงมาถึงและกำลังจะเริ่มเล่น เนื่องจากในอดีต ไม่มีเสียงรบกวนใด ๆ มากนัก ผู้ชมที่อยู่ระยะไกลก็สามารถได้ยินอย่างชัดเจน หลังจากนั้น นายหนังตะลุงก็จะทำการแสดง โดยการออกลิ้งดำ ลิ้งขาว (สัญลักษณ์ของความดี ความชั่วหรือความแตกต่างระหว่างธรรมะกับอธรรม)

และเข้าสู่ฉากของการออกฤาษีที่ถือไม้เท้าออกมาห้ามลิง และมีการเล่นดนตรีเพื่อเชิดตัวฤาษี ต่อมาก็มีการเล่นบทนางพื่อนหรือบทนางฟ้า ซึ่งเป็นศิลปะที่รับมาจากการแสดงหนังตะลุงของจังหวัดสงขลานำมาเล่นเพื่อเป็นการยืดเวลาให้มากขึ้น

ฉากต่อมา คือ การออกบทพระอิศวรทรงโคศุภราชเพื่อบูชาเทพเจ้า ซึ่งในอดีต นายหนังตะลุงแต่ละคนจะมีบทกล่าว และช่วงเวลาการกล่าวที่แตกต่างกัน แต่ในปัจจุบัน นายหนังตะลุงจะยืดเวลาเป็นเกณฑ์ และฉากต่อมา คือ การเล่นปรายหน้าบทเพื่อเป็นการบูชาพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และรวมถึงบิดามารดาครูบาอาจารย์ ซึ่งการแสดงหนังตะลุงในปัจจุบันเป็นการย่อบทต่าง ๆ โดยเฉพาะการออกฤาษีออกบท พระอิศวรทรงโค ปรายหน้าบท ในอดีตใช้เวลาประมาณ ๓ ชั่วโมง แต่ในปัจจุบัน ย่อลงมาเหลือเพียง ๑ ชั่วโมง

๔. การเปลี่ยนแปลงด้านบทหนังตะลุง/บทกลอน/สาระการแสดง

การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับบทหนังตะลุงหรือสาระในการแสดงหนังตะลุง มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ซึ่งในอดีต เวลาในการเล่นหนังตะลุง จะถูกกำหนดโดยนายหนังตะลุง ซึ่งจะมีการกล่าวบทกลอนยาว ใช้เวลานาน เป็นการบรรยายเรื่องราว สาระโดยใช้บทกลอน แต่มีความแตกต่างกับในปัจจุบัน คือนายหนังตะลุงจะกล่าวบทกลอนสั้น เน้นการพูดมากกว่าการกล่าวบท และมีการปรับเปลี่ยนบทไปตามยุคสมัยและเหตุการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะบทตลก โดยมีคำกล่าวที่ว่า “ปัจจุบัน หนังตะลุงเล่นสนุก แต่เล่นไม่ดี” (ตัวแทนนายหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน, ๒๕๕๖)

การกล่าวบทกลอนของนายหนังตะลุงในอดีตจะกล่าวบทที่หลากหลาย ทั้งบทเกี่ยวจอกการกล่าวบทที่เกี่ยวกับการให้ความรู้ ประเด็นทางการเมือง นิยาย และใช้เทคนิคการกล่าวบทที่หลากหลาย เช่น

กลอน ๔ กลอน ๖ กลอน ๘ และบทเฉพาะกิจ เช่น กบเต็น นางเดินป่า ยักษ์สอนลูก ฤาษีสอนศิษย์ แต่ในปัจจุบัน นายหนังตะลุงโดยส่วนใหญ่ มักจะกล่าวบทโดยใช้เพียงกลอน ๘ เท่านั้น และในการกล่าวบทในอดีต เกิดจากการที่นายหนังจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้รอบด้าน จะต้องค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อนำมา บอกกล่าวหรือรายงานให้กับผู้ชม เนื่องจากในอดีตไม่มีสื่อ หรือช่องทางรับข้อมูลข่าวสารใด ๆ เหมือนในปัจจุบัน นายหนังตะลุงจะหาความรู้มาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการรับความรู้จากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน พระ หรือ ศิลปิน และนายหนังตะลุงจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเชื้อพระวงศ์ วันสำคัญของชาติ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันสงกรานต์ ที่ต้องสามารถเล่าประวัติความเป็นมา การเลือกตั้ง การซื้อสิทธิ์ขายเสียง การเลือกคนดี และต้องมีความรู้ มีมุขตลก และสามารถเล่านิยายได้ นายหนังตะลุง จึงถือว่าเป็นผู้ที่จะต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลไปยังผู้ชม ไม่ว่า จะแสดงหนังตะลุงโดยการเล่านิทานหรือเล่นบทละคร นายหนังตะลุงจะต้องกล่าวบทกลอนเกี่ยวกับการสอดแทรกคำสอน ข้อคิดเตือนใจ คติต่าง ๆ ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างธรรมะกับอธรรม เพื่อสั่งสอนถ่ายทอดไปยังผู้ชม ให้ผู้ชมมีความรู้สึก มีความเข้าใจอย่างแท้จริง เสมือนว่าบทที่ดูอยู่เป็นโลกของความเป็นจริง ดังคำกล่าวที่ว่า “นายหนังตะลุง เปรียบเสมือนครูชาวบ้านคนหนึ่งที่ต้องสรรหาความรู้มา บอกกล่าวแก่ชาวบ้าน ที่ได้ไปรับรู้มา มาเป็นสื่อให้ชาวบ้าน เพราะชาวบ้านเชื่อนายหนังสูง มาโกหกไม่ได้” (ณัฐพงษ์ ชุมพล, ๒๕๕๖) และนายหนังตะลุงจะต้องมีไหวพริบปฏิภาณ สามารถเล่นเรื่องหรือดำเนินเรื่องโดยไม่มีการเขียนบทไว้ก่อนล่วงหน้า ซึ่งแตกต่างกับการแสดงหนังตะลุงในปัจจุบันที่นายหนังตะลุงจะต้องมีการวางเค้าโครงเรื่องไว้ก่อน และเล่นเรื่องตามบทที่เขียนไว้ และในอดีตจะมีการกล่าวบทกลอนหนังตะลุงเพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันนายหนัง

ตะลุงบางคนก็เพิ่มการร้องเพลง โดยเฉพาะเพลงสมัยใหม่ที่เป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม เช่น อดีตการเดินทาง รูปหนังตะลุง ก็อาจจะใช้เพลงซมดอไม้ แต่ในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนมาเป็นเพลงตามสมัยนิยมและบางครั้งก็มีการแสดงหนังตะลุงในรูปแบบการแสดงคอนเสิร์ต เพื่อเพิ่มอรรถรสในการรับชมของผู้ชมมากยิ่งขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบบทกลอนหนังตะลุงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลง คือ ในยุคแรก บทกลอนจะกล่าวเกี่ยวกับคุณธรรม คุณธรรม ยุคกลาง จะกล่าวเกี่ยวกับการเมือง เหตุการณ์ปัจจุบัน และยุคใหม่ เป็นการกล่าวเกี่ยวกับบทตลก การร้องเพลง การเล่นดนตรี เพื่อเอาใจผู้ชมและเพื่อให้คณะหนังตะลุงอยู่ได้ การเปลี่ยนแปลงด้านบทหนังตะลุงในปัจจุบัน เป็นการแสดงหนังตะลุงที่เรียกว่า เป็นการนำมาเพียงโครงสร้างการแสดง แต่เนื้อหาไม่ถูกต้อง ตัวอย่างเช่น การแสดงของนายหนังตะลุงบางคนในการออกฤาษีในปัจจุบันที่เป็นการแสดงในลักษณะออกมาก็ปีกเลย ไม่มีการร่ายรำหรือบริการมคาถาเหมือนในอดีต ไม่ทำตามขั้นตอน เนื่องจากนายหนังตะลุงในปัจจุบัน อาจจะไม่รู้ถึงวิธีการที่ถูกต้องหรือไม่ได้ฝึก ไม่ได้ศึกษาขั้นตอนที่ถูกต้องอย่างแท้จริง จึงส่งผลต่อการแสดงที่ไม่ถูกต้อง และในอดีต ก่อนที่จะมีการแสดงหนังตะลุง นายหนังตะลุงจะต้องทำการไหว้เจ้าที่เจ้าทาง ไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีการสะกดจิตผู้ชมโดยการเขียนคาถาต่างๆ ไว้บนหยวกที่ใช้สำหรับปักตัวหนัง และในอดีต นายหนังตะลุงจะเล่นหนังตะลุงโดยเน้นการทำให้เป็นเรื่องเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันเป็นการเล่นที่นำเอามุขตลก การร้องเพลง มีการขับบทเพียงเล็กน้อย การนำตัวร้าย มาแสดงให้มีบทบาทหลักเพื่อเอาใจผู้ชม (ประเสริฐ ชูแก้ว, ๒๕๕๗)

๕ การเปลี่ยนแปลงด้านเครื่องดนตรี/เครื่องเสียง

ในอดีต การแสดงหนังตะลุงมีการใช้

เครื่องดนตรีที่เรียกว่า เครื่องห้า (เครื่อง ๕) ประกอบด้วย โหม่ง ฉิ่ง ทับ กลอง (กลองแขกหรือทน) และปี่ หรือบางครั้งก็อาจมีการนำซอเข้ามาเพิ่ม แต่ก็ใช้เครื่องดนตรี เครื่อง ๕ เป็นหลักในการแสดง ดังภาพที่ ๔

ภาพที่ ๔ แสดงเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงหนังตะลุงในสมัยก่อน (เครื่องห้า)

ที่มา: เมธิรา ไกรนที

แต่ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๐๖ - ๒๕๐๗ เริ่มมีการนำกลองชุดเข้ามาใช้ผสมกับเครื่อง ๕ และถือเป็นช่วงปลายของยุคปรมาจารย์หนังตะลุง ซึ่งมีการพัฒนามาสู่ยุคกลาง มีการนำกีตาร์ ปี่ ซอด้วง เข้ามาใช้ จนมาสู่ยุคปัจจุบันที่มีการนำเอาเครื่องดนตรีสมัยใหม่มาใช้ในการแสดงหนังตะลุงมากขึ้น เช่น กีตาร์ กีตาร์เบส คีย์บอร์ด กลองชุด มาใช้เพื่อสร้างความเร้าใจให้กับผู้ชม ซึ่งคณะหนังตะลุงคณะใด ยังคงใช้เครื่องดนตรีแบบโบราณ ก็จะมีผู้ชมจำนวนไม่มาก และมีการแข่งขันของหนังตะลุงแต่ละคณะ ในการนำเครื่องดนตรีที่หลากหลายเข้ามาใช้ ซึ่งคณะใดมีเงินทุนมาก ก็จะนำเครื่องดนตรีที่ทันสมัย เข้ามาใช้ และในปัจจุบัน มีการนำเครื่องเสียงมาใช้ในการแสดงหนังตะลุงมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่นายหนังตะลุงจะต้องทำการแสดงโดยใช้ปากเปล่า แต่ในปัจจุบัน มีการ

เปลี่ยนแปลงมาสู่การใช้เครื่องเสียงเพื่อความบันเทิง การดึงความสนใจ ของผู้ชมได้มากยิ่งขึ้น

๖. การเปลี่ยนแปลงด้านราคาหนังตะลุง

การเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของการแสดงหนังตะลุง มีความเกี่ยวข้องต่อการเปลี่ยนแปลงด้านราคาของหนังตะลุง โดยในอดีต การจ้างหรือการรับหนังตะลุงมาทำการแสดงในแต่ละคืน (เล่นจนเช้า) เจ้าภาพหรือผู้รับจะต้องเสียค่าใช้จ่าย ประมาณ ๒๐๐ บาทต่อคืน ยุคกลาง ประมาณ ๕,๐๐๐ - ๗,๐๐๐ บาทต่อคืน และในยุคปัจจุบัน ประมาณ ๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาทต่อคืน หรือหากเป็นคณะหนังตะลุงที่มีชื่อเสียง จะมีราคาประมาณ ๑๘,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาทต่อคืน

๗. การเปลี่ยนแปลงด้านเวลาในการแสดงหนังตะลุง

ในอดีต หนังตะลุงจะทำการแสดงตลอดทั้งคืน โดยจะมีการหยุดพัก ๑ ครั้ง เรียกว่า หนังพักเที่ยง ในเวลา ๐๐.๐๐ - ๐๑.๐๐ น. โดยจะเริ่มทำการแสดงอีกครั้งในเวลา ๐๑.๐๐ น. จนถึงสว่างหรือรุ่งเช้า แต่ในช่วงกลางวัน จะไม่ค่อยนิยมทำการแสดง เนื่องจาก ไม่มีเงา นอกจากการแสดงหนังตะลุงแบบสด ไม่มีการชิงจอ ซึ่งเป็นที่นิยมน้อยมาก โดยในการแสดงตลอดทั้งคืนนั้น สืบเนื่องจากเหตุผลเพื่อต้องการแสดงเป็นเพื่อนผู้ชม อยู่ร่วมกับผู้ชม ไม่ให้ผู้ชมเดินทางกลับบ้านในเวลากลางคืน ซึ่งอาจจะประสบกับอันตรายระหว่างการเดินทาง เนื่องจากในสมัยนั้น ยังไม่มีไฟฟ้าและการเดินทางยังไม่สะดวก โดยเมื่อผู้ชมทราบว่า จะมีการแสดงหนังตะลุงในพื้นที่ใด จะต้องออกเดินทางจากบ้านตั้งแต่วเวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. และเมื่อเดินทางมารับชมการแสดงหนังตะลุงในเวลากลางคืน ก็ไม่สามารถเดินทางกลับบ้านได้ ซึ่งหากมีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางกลับบ้าน ก็จะใช้คบไฟที่ทำมาจากเปลือกมะพร้าวเดินทางตามกันไป แต่ในอดีต ผู้ชมจะไม่นิยมเดินทางกลับ และอยู่ชมการแสดงจนถึงสว่าง ส่งผลให้นาย

หนังตะลุง จะต้องทำการแสดงหนังตะลุงจนถึงสว่าง ไม่ว่าหนังตะลุงคณะนั้น จะทำการแสดงเป็นอย่างไรก็ตาม แต่ในปัจจุบัน ในการแสดงหนังตะลุง หากเป็นการแสดงเพื่อแกล้งกัน เพื่อแสดงโดยทั่วไป หรือการแสดงในงานสวนสนุก งานเทศกาลต่าง ๆ จะทำการแสดงคืนละ ประมาณ ๕ - ๖ ชั่วโมง โดยจะเริ่มทำการแสดง ประมาณ ๑๙.๐๐ น. และจะสิ้นสุดการแสดง เวลาประมาณ ๐๐.๐๐ - ๐๑.๐๐ น. แต่หากเป็นการแสดงในงานศพ เรียกว่า หนังตะลุงเผาศพ จะทำการแสดงคืนละประมาณ ๖ - ๗ ชั่วโมง โดยจะเริ่มทำการแสดง ประมาณ ๒๐.๐๐ น. หลังจากพิธีพระสวดอภิธรรมศพเสร็จ และในการแสดงในงานศพ มีวัตถุประสงค์เพื่ออยู่เป็นเพื่อนเจ้าภาพ ไม่ให้งานศพเงียบจนเกินไป

๘. การเปลี่ยนแปลงด้านผู้ชม

การแสดงหนังตะลุง นับเป็นศิลปะบันเทิงประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้คน เป็นศิลปะการแสดงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นการช่วยผ่อนคลายให้กับผู้ชม โดยเฉพาะช่วงหลังจากการเก็บเกี่ยว (ว่างงาน) หรือช่วงรอกฤดูกาล ซึ่งในขณะนั้น ผู้คนจะมีรายได้จากการทำงาน จึงมีเงินไปเที่ยว หรือทำกิจกรรมต่างๆ แต่เนื่องด้วยในอดีต ศิลปะการแสดงของชาวใต้ มีอยู่ไม่มากนัก เช่น หนังตะลุง มโนราห์ และรำวง (ดั้งเดิม) เป็นการแสดงที่นำมาแทรกไว้กับการแสดงหนังตะลุง ถือเป็นการสร้างรายได้ และสร้างสีสันก่อนการแสดงหนังตะลุง แต่วัตถุประสงค์ของผู้ชมหรือผู้มาดูการแสดงหนังตะลุงในอดีต ถือว่า เกิดจากความชอบและความต้องการอย่างแท้จริง แต่ในปัจจุบันจุดมุ่งหมายของผู้ชมโดยส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงไป ผู้ชมโดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการพิจารณาหนังตะลุงคณะที่มีการร้องเพลง หรือดูจากคณะที่ร้องเพลงดี ดนตรีไพเราะ การแปลงเพลงผู้อื่นนำมาร้อง ซึ่งในอดีต ผู้ที่มาดูหนังตะลุง มาดูด้วยการที่ตนมีความชื่นชอบบทกลอน ฟังเสียงนายหนัง การกล่าว

บทของนายหนัง ซึ่งนายหนังจะต้องมีเสียงหวาน เล่านิทานหรือนิยายได้ไพเราะ ตูลีลาการเชิดตัวหนัง การได้รับฟังข่าวสารบ้านเมือง คติสอนใจและมุขตลก ของนายหนัง แต่ค่านิยมของผู้ชมหนังตะลุงในอดีต มีความเชื่อว่า นายหนังเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ชม โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ดังคำกล่าวที่ว่า “อดีต ในการเลือกตั้ง ใครจ้างนายหนัง ก็จะได้รับเลือก” (ประเสริฐ ชูแก้ว, ๒๕๕๗)

เมื่อพิจารณาในด้านวัยและจำนวนของผู้ชม การแสดงหนังตะลุงในอดีต แม้ว่าการแสดงหนังตะลุง จะมีเพียงการขับบท ใช้เครื่องดนตรีที่ไม่ทันสมัย จอรูปหนัง มีขนาดเล็ก ไม่มีไฟฟ้าแต่มีผู้ชมจำนวนมาก ทุกเพศ ทุกวัย แต่การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า จำนวนผู้ชมการแสดงหนังตะลุงมีจำนวน ลดน้อยลง และส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชมวัยผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ ซึ่งมีความแตกต่างจากในอดีต

๙. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการแสดงหนังตะลุง

การแสดงหนังตะลุงไม่เพียงแต่สร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม การถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ที่มีคุณค่า การสร้างรายได้ให้กับคณะหนังตะลุงแล้ว นั้น ในพื้นที่ที่มีการแสดงหนังตะลุง จึงมีการส่งเสริม เศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่น ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ตัวของการแสดงหนังตะลุงที่สืบเนื่องต่อมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน โดยในอดีต เมื่อมีการแสดงหนังตะลุง จะมีการจำหน่ายอาหารพื้นบ้าน เช่น ขนมจีน ราคา จานละ ๐.๕๐ บาท ขนมจาก ขนมครกขนมโค ขนมลา ถั่วต้ม แห้ว น้ำแข็งฤดู (น้ำแข็งใส) ข้าวต้มมัด และค่อยพัฒนามาสู่ยุคปัจจุบัน โดยมีการเพิ่มสินค้า ที่หลากหลายขึ้น เช่น ก๋วยเตี๋ยว ปลาหมึกย่าง ผลไม้ ดอง ข้าวเกรียบวาว มันต้ม ของเด็กเล่น เสื่อ ฯลฯ และในปัจจุบัน ผู้ชมจะไม่นำเสื่อมาจับจองที่นั่ง ดังเช่นในอดีต มักจะนั่งเก้าอี้แทนมากเสื่อมากขึ้น จึงอาจจะซื้อเสื่อกลับไปเป็นที่ระลึก ซึ่งความแตกต่าง ของสินค้าสร้างรายได้ ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน คือ

ในอดีต มักจะเป็นสินค้าของคนในท้องถิ่น เป็นสินค้า พื้นบ้าน โดยส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบัน มีสินค้าที่ หลากหลายและมีพ่อค้าแม่ค้าต่างถิ่นเข้ามามากขึ้น และในปัจจุบัน ยังมีการการนำรูปแบบตัวหนังตะลุง มาแปลงมูลค่า ให้มีมูลค่าเพิ่ม สามารถดึงดูด ความสนใจของผู้ชมและบุคคลทั่วไปได้อย่างหลากหลายและทั่วถึง เช่น การประดิษฐ์พวงกุญแจหนัง ตะลุง ไปสการ์ดที่คั่นหนังสือ และของที่ระลึก ในรูปแบบ ต่าง ๆ เช่น ภาพหนังตะลุงเป็นสินค้า ที่ระลึก สินค้าตกแต่งบ้าน นำมาเป็นของขวัญ ในโอกาสต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงการเป็น ของฝากประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังภาพที่ ๑๐

ภาพที่ ๑๐ การนำรูปแบบตัวหนังตะลุงมาแปลงมูลค่า (ที่คั่นหนังสือ)
ที่มา: เมธิรา ไกรนที

๑๐. การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อคงอยู่ของหนังตะลุง

ศิลปะการแสดงหนังตะลุง เป็นวัฒนธรรม ประจำถิ่นของภาคใต้ที่สืบทอดกันมายาวนาน แต่เมื่อเปรียบเทียบการคงอยู่ของหนังตะลุงในอดีต กับปัจจุบัน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยสาเหตุที่หลากหลาย แต่สาเหตุสำคัญ อีกประการที่ส่งผลกระทบต่อคงอยู่ของหนัง ตะลุง คือ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีนอกเหนือ จากการใช้เครื่องดนตรีที่ทันสมัยมากขึ้น การใช้ไฟฟ้า

และการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ แล้วนั้น การเกิดขึ้นของหนังกลางแปลงในอดีต และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีความทันสมัย เช่น โทรทัศน์ วิทยุ จานดาวเทียม จนกระทั่งการมีสื่อวิดีโอ หนังสือหนังตะลุงซีดี รวมทั้ง การสามารถติดตามดูหนังตะลุงได้ทางเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น ยูทูบ (Youtube) ที่ผู้ชมสามารถติดตามได้ทุกเวลา และสถานที่ สามารถเข้าถึงได้ง่าย จนบางคนไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปดูหนังตะลุง และไม่ต้องจ้างให้หนังตะลุงมาทำการแสดง และเป็นการประหยัดงบประมาณ เหล่านี้ ล้วนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ในการแสดงหนังตะลุง ที่ปัจจุบัน ผู้ชมสามารถเลือกรับสื่อหรือช่องทางในการรับชมการแสดงหนังตะลุงได้หลากหลายขึ้น และส่งผลให้หนังตะลุงถูกลดบทบาทในการเป็นสื่อการแสดงพื้นบ้านที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต การรับข้อมูลข่าวสารของชาวบ้านลงไปอย่างสิ้นเชิง

๑๑. การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการฝึกหัดเล่นหนังตะลุงของนายหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการฝึกหัดเล่นหนังตะลุงของนายหนังตะลุงรุ่นใหม่บางคน บางคณะ มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก โดยในอดีต นายหนังตะลุง จะมีความรู้ ความสามารถในการเล่นหนังตะลุงได้นั้นจะต้องฝากตัวเป็นศิษย์ ต้องผ่านการฝึกหัด ต้องผ่านการทดสอบความอดทนจากอาจารย์หรือนายหนังตะลุงที่มีความเชี่ยวชาญ โดยต้องฝึกความอดทนและฝึกฝนจนมีความชำนาญ จึงจะสามารถเล่นหนังได้ผู้ที่จะเป็นนายหนังตะลุงจะต้องผ่านการครอบมือจากอาจารย์ และจะต้องผ่านพิธีกรรมการไหว้ครูหนังตะลุงในทุกปีแต่ในปัจจุบัน นายหนังตะลุงรุ่นใหม่บางคนมีการฝึกหัดจากสิ่งที่เรียกว่าอาจารย์ซีดี โดยการนำแผ่นซีดีของหนังตะลุงที่มีชื่อเสียงและตนเองชื่นชอบมาฝึกหัด โดยการว่า

ตามบทที่มีการบันทึกไว้ และบางคนที่มาหัดเล่นหนังตะลุง ก็ให้ความสำคัญกับการร้องเพลง ไม่ให้ความสำคัญกับการหัดเนื้อเรื่อง ประวัติศาสตร์การเล่นบท แต่เน้นการเล่นเพื่อการร้องเพลงเป็นหลัก และแต่ละคณะ นายหนังแต่ละคนจะแสดงหนังตะลุงในรูปแบบเดียวกัน เนื่องจากนายหนังตะลุงฝึกหัดกันเอง โดยการดูจากแผ่นซีดีหรือการสังเกตนายหนังตะลุงโดยทั่วไป แต่ไม่ได้เล่าเรียนจากนายหนังตะลุงโดยตรงไม่มีการถ่ายทอดระหว่างศิษย์กับอาจารย์ดังเช่นในอดีต

สรุปผลการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของการแสดงหนังตะลุงที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในด้านสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการเปลี่ยนแปลงในหลายประการ ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงด้านตัวหนังตะลุง เช่น การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการฟอกหนัง การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสีที่ใช้ในการระบายภาพหนังตะลุง การเปลี่ยนแปลงขนาดของตัวหนังตะลุง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของตัวหนังตะลุง การเปลี่ยนแปลงด้านโรงหนังตะลุง/จอหนังตะลุงและไฟ การเปลี่ยนแปลงด้านการออกตัวหนังตะลุง/ฉาก/ลีลาการเชิดรูปเล่นเงา การเปลี่ยนแปลงด้านบทหนังตะลุง/บทกลอน/สาระการแสดง การเปลี่ยนแปลงด้านเครื่องดนตรี/เครื่องเสียง

การเปลี่ยนแปลงด้านราคาหนังตะลุง การเปลี่ยนแปลงด้านราคาในการแสดงหนังตะลุง การเปลี่ยนแปลงด้านผู้ชม การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังตะลุง การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อคงอยู่ของหนังตะลุง การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการฝึกหัดเล่นหนังตะลุงของนายหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

ศิลปะการแสดงหนังตะลุง เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของคนใต้ สะท้อนวิถีชีวิต ค่านิยมของคนใต้ จัดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภท ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีการ สืบทอดมาอย่างยาวนาน และเป็นสื่อพื้นบ้านที่มี บทบาทสำคัญทั้งในด้านการให้ความบันเทิง ให้สาระ ให้การศึกษา ให้การอบรมสั่งสอน คุณธรรม จริยธรรม การแสดงความคิดเห็นและการ ประสานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แต่ถึงแม้ศิลปะ การแสดงหนังตะลุงจะมีประวัติศาสตร์การเกิดขึ้นมา อย่างยาวนาน แต่ด้วยกระแสการเปลี่ยนแปลงของ สังคมเศรษฐกิจ การเมืองอย่างไม่หยุดนิ่ง จึงส่งผล ให้หนังตะลุงเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่หนังตะลุงรุ่นเก่า รุ่นกลางและรุ่นใหม่ ที่ส่งผล ให้ทั้งนายหนังตะลุง คณะหนังตะลุง และผู้ชม ที่ติดตามการแสดงหนังตะลุงมีการปรับเปลี่ยน ในด้านการแสดงหนังตะลุง และความมุ่งหมายในการ รับชมการแสดงหนังตะลุง ไม่ว่าจะเป็นการ เปลี่ยนแปลงในด้านใด ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้น เพื่อให้ทันกับยุคสมัย สามารถดำรงไว้ซึ่งศิลป วัฒนธรรมที่ดั่งามในสถานการณ์ปัจจุบันได้ ซึ่งมีความ สอดคล้องกับที่จรเรศ ณรงค์ราช (๒๕๔๘) ศึกษาวิจัยเรื่อง "สื่อมวลชนกับการเปลี่ยนแปลงของสื่อ พื้นบ้านหนังตะลุง" พบว่า เพื่อความอยู่รอดของ ศิลปะการแสดงหนังตะลุงในปัจจุบัน จึงมีความ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง และพบว่า ได้รับการยอมรับจากผู้ชม โดยมีการปรับประเด็นหรือ เนื้อหาที่นำมาแสดงเป็นลักษณะการทอล์คโชว์ ในรูปแบบของการเพิ่มบทเจรจา การนำข่าวสารที่ เกิดขึ้นในสังคม การสอดแทรกมุขตลกเพื่อสร้างความ สนุกสนานมากยิ่งขึ้น การนำเครื่องดนตรีสากล มาประกอบการแสดง การบรรเลงดนตรีและการขับร้อง เพลงลูกทุ่งมากกว่าการขับบทกลอนหรือการดำเนิน เรื่องในลักษณะของนิยายหรือเรื่องราวในวรรณคดี

รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโรงหนังที่มีการใช้ โรงหนังตะลุงสำเร็จรูป ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับที่ อัสวิน ศิลปะเมธากุล (๒๕๕๒) ศึกษาการละเล่นหนังตะลุงในภาคใต้เพื่อพัฒนา การละเล่นร่วมสมัยพบว่า มีการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ๑) เรื่องที่นำมาใช้ในการแสดงที่มีการ เปลี่ยนแปลงไปจากการแสดงในอดีต คือ เดิมมักจะ แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับวรรณคดีไทย เช่น รามเกียรติ แต่การแสดงหนังตะลุงในปัจจุบัน มักนำเรื่องราวหรือ บทละครที่ปรากฏผ่านวิทยุและโทรทัศน์ที่เป็นเรื่อง ราวทั่วไปของผู้คนในสังคม ๒) การออกแบบตัวหนัง ตะลุง โดยเฉพาะในอดีตที่เกิดจากการจินตนาการ และการมีกรรมวิธีในการนำหนังวัวที่ผ่านการฟอก แล้วจึงนำมาตากแห้งและนำมาแกะฉลุให้เกิด ลวดลาย ๓) องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง ประกอบด้วย นายหนัง โรงหนังตะลุง จอหนัง หลอดไฟฟ้า เครื่องขยายเสียง และเครื่องดนตรีที่มี จำนวนไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลง ตามความทันสมัยของสังคม จึงมีการนำเครื่องดนตรี สากลเพิ่มเข้ามา เช่น กลองชุด กลองทอมบ้า ไวโอลิน และกีตาร์ไฟฟ้า เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Chumpol, N. (Nung Yod Thong Ai Look Mee), **Youth Nung Talung Performer.** (September 30th, 2013). No. 153/1 Village 11 , Khun Thalay Sub-district, Lansaka District, Nakhon Si Thammarat. Interview.
- Chukaew, P., **Ex-Nung Talung Chorus.** (February 20th, 2014). No. 24/1 Village 9, Thashom Sub-district, Huasai District, Nakhon Si Thammarat. Interview.
- Kaewthep, K. (1998). **Roles of Folk Media.** [Online]. Retrieved September 2nd,

อภิปรายผลการวิจัย

ศิลปะการแสดงหนังตะลุง เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของคนใต้ สะท้อนวิถีชีวิต ค่านิยมของคนใต้ จัดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภท ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีการ สืบทอดมาอย่างยาวนาน และเป็นสื่อพื้นบ้านที่มี บทบาทสำคัญทั้งในด้านการให้ความบันเทิง ให้สาระ ให้การศึกษา ให้การอบรมสั่งสอน คุณธรรม จริยธรรม การแสดงความคิดเห็นและการ ประสานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แต่ถึงแม้ศิลปะ การแสดงหนังตะลุงจะมีประวัติศาสตร์การเกิดขึ้นมา อย่างยาวนาน แต่ด้วยกระแสการเปลี่ยนแปลงของ สังคมเศรษฐกิจ การเมืองอย่างไม่หยุดนิ่ง จึงส่งผล ให้หนังตะลุงเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่หนังตะลุงรุ่นเก่า รุ่นกลางและรุ่นใหม่ ที่ส่งผล ให้ทั้งนายหนังตะลุง คณะหนังตะลุง และผู้ชม ที่ติดตามการแสดงหนังตะลุงมีการปรับเปลี่ยน ในด้านการแสดงหนังตะลุง และความมุ่งหมายในการ รับชมการแสดงหนังตะลุง ไม่ว่าจะเป็นการ เปลี่ยนแปลงในด้านใด ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้น เพื่อให้ทันกับยุคสมัย สามารถดำรงไว้ซึ่งศิลป วัฒนธรรมที่ดั่งามในสถานการณ์ปัจจุบันได้ ซึ่งมีความ สอดคล้องกับที่จรเรศ ณรงค์ราช (๒๕๔๘) ศึกษาวิจัยเรื่อง "สื่อมวลชนกับการเปลี่ยนแปลงของสื่อ พื้นบ้านหนังตะลุง" พบว่า เพื่อความอยู่รอดของ ศิลปะการแสดงหนังตะลุงในปัจจุบัน จึงมีความ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง และพบว่า ได้รับการยอมรับจากผู้ชม โดยมีการปรับประเด็นหรือ เนื้อหาที่นำมาแสดงเป็นลักษณะการทอล์คโชว์ ในรูปแบบของการเพิ่มบทเจรจา การนำข่าวสารที่ เกิดขึ้นในสังคม การสอดแทรกมุขตลกเพื่อสร้างความ สนุกสนานมากยิ่งขึ้น การนำเครื่องดนตรีสากล มาประกอบการแสดง การบรรเลงดนตรีและการขับร้อง เพลงลูกทุ่งมากกว่าการขับบทกลอนหรือการดำเนิน เรื่องในลักษณะของนิยายหรือเรื่องราวในวรรณคดี

รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโรงหนังที่มีการใช้ โรงหนังตะลุงสำเร็จรูป ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับที่ อัสวิน ศิลปะเมธากุล (๒๕๕๒) ศึกษาการละเล่นหนังตะลุงในภาคใต้เพื่อพัฒนา การละเล่นร่วมสมัยพบว่า มีการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ๑) เรื่องที่นำมาใช้ในการแสดงที่มีการ เปลี่ยนแปลงไปจากการแสดงในอดีต คือ เดิมมักจะ แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับวรรณคดีไทย เช่น รามเกียรติ แต่การแสดงหนังตะลุงในปัจจุบัน มักนำเรื่องราวหรือ บทละครที่ปรากฏผ่านวิทยุและโทรทัศน์ที่เป็นเรื่อง ราวทั่วไปของผู้คนในสังคม ๒) การออกแบบตัวหนัง ตะลุง โดยเฉพาะในอดีตที่เกิดจากการจินตนาการ และการมีกรรมวิธีในการนำหนังวัวที่ผ่านการฟอก แล้วจึงนำมาตากแห้งและนำมาแกะฉลุให้เกิด ลวดลาย ๓) องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง ประกอบด้วย นายหนัง โรงหนังตะลุง จอหนัง หลอดไฟฟ้า เครื่องขยายเสียง และเครื่องดนตรีที่มี จำนวนไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลง ตามความทันสมัยของสังคม จึงมีการนำเครื่องดนตรี สากลเพิ่มเข้ามา เช่น กลองชุด กลองทอมบ้า ไวโอลิน และกีตาร์ไฟฟ้า เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Chumpol, N. (Nung Yod Thong Ai Look Mee), **Youth Nung Talung Performer.** (September 30th, 2013). No. 153/1 Village 11 , Khun Thalay Sub-district, Lansaka District, Nakhon Si Thammarat. Interview.
- Chukaew, P., **Ex-Nung Talung Chorus.** (February 20th, 2014). No. 24/1 Village 9, Thashom Sub-district, Huasai District, Nakhon Si Thammarat. Interview.
- Kaewthep, K. (1998). **Roles of Folk Media.** [Online]. Retrieved September 2nd,

- 2014, from <http://www.okanation.net/blog/print.php?id=339508>.
- Musika, P., **Nung Pathom Ai Look Mee**. (September 30th, 2013). No. 153/1 Village 11, Khun- Thalay Sub-district, Lansaka District, Nakhon Si Thammarat. Interview.
- Narongrej, N. (2005). **Mass Media and Folk Media Modification of Shadow Play (Nung Talung)**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Petchana, P. **Nung Pat Sor. Eidnui**. (September 28th, 2013). No. 250 Village 1, La-ai Sub-district, Chawang District. Interview.
- Phra SamuThanapong. **(Than Neow 10 Hing), Expert of Nung Talung**. (March, 1st 2017). Wat-Cok Pho Satit, Thadee Sub-district, Lansaka District, Nakhon Si Thammarat. Interview.
- Promthep, S. (2000). **Research Report: Folk Wisdom Application of Rural People in Chiangmai**. Chiangmai: Chiangmai Rajabhat Institute.
- Rattanaburi, P. **Nung Nong Por Sor**. Klawnoi. (March 1st, 2014). No. 98 Village 9, Kwuanklod Sub-district, Thungsong District, Nakhon Si Thammarat. Interview.
- Sapsin, S. National Artist. (September 15th, 2013). **Suchat Sapsin Nung Talung Museum**, No. 10/18, Si Thammasok ๓ Road, Nai Muang Sub-district, Muang District. Interview.
- Sillapamethakul, U. (2009). **Southern Shadow Play (Nung Talung) for The Development of Contemporary Play**. Academic Services Journal. 20(1), Abstract.
- Shadow Show Theater **(Nung Talung Theater) in The Past**. [Online]. Retrieved December 13th, 2014, from <https://sites.google.com/site/nangtalung005/rong-hnang-talung>.
- Tippoh, Amornthep. **Nung A-Noi Sa-nguansil Nakhon Si Thammarat**. (September 28th, 2013). No. 257 Village 6, Thung Pho Sub-district, Chulaporn District, Nakhon Si Thammarat. Interview.

- 2014, from <http://www.okanation.net/blog/print.php?id=339508>.
- Musika, P., **Nung Pathom Ai Look Mee**. (September 30th, 2013). No. 153/1 Village 11, Khun- Thalay Sub-district, Lansaka District, Nakhon Si Thammarat. Interview.
- Narongrej, N. (2005). **Mass Media and Folk Media Modification of Shadow Play (Nung Talung)**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Petchana, P. **Nung Pat Sor. Eidnui**. (September 28th, 2013). No. 250 Village 1, La-ai Sub-district, Chawang District. Interview.
- Phra SamuThanapong. **(Than Neow 10 Hing), Expert of Nung Talung**. (March, 1st 2017). Wat-Cok Pho Satit, Thadee Sub-district, Lansaka District, Nakhon Si Thammarat. Interview.
- Promthep, S. (2000). **Research Report: Folk Wisdom Application of Rural People in Chiangmai**. Chiangmai: Chiangmai Rajabhat Institute.
- Rattanaburi, P. **Nung Nong Por Sor**. Klawnoi. (March 1st, 2014). No. 98 Village 9, Kwuanklod Sub-district, Thungsong District, Nakhon Si Thammarat. Interview.
- Sapsin, S. National Artist. (September 15th, 2013). **Suchat Sapsin Nung Talung Museum**, No. 10/18, Si Thammasok ๓ Road, Nai Muang Sub-district, Muang District. Interview.
- Sillapamethakul, U. (2009). **Southern Shadow Play (Nung Talung) for The Development of Contemporary Play**. Academic Services Journal. 20(1), Abstract.
- Shadow Show Theater **(Nung Talung Theater) in The Past**. [Online]. Retrieved December 13th, 2014, from <https://sites.google.com/site/nangtalung005/rong-hnang-talung>.
- Tippho, Amornthep. **Nung A-Noi Sa-nguansil Nakhon Si Thammarat**. (September 28th, 2013). No. 257 Village 6, Thung Pho Sub-district, Chulaporn District, Nakhon Si Thammarat. Interview.